

Историјски развој вредновања

♦ **Развој** – Вредновање је, као организована планска делатност, старо колико и сама школа.

С развојем друштва, са све наглашенијом и нужном диференцијацијом људског искуства и потребама његовог преношења на младе генерације, истицан је значај организованијег, планског оспособљавања младих за животну праксу, а са тим је растао и значај вредновања као иманентног пратиоца васпитно-образовног процеса у школама. Проширени простори праксе захтевали су ширење схватања о вредновању рада.

У робовласничким државама **Спарти** и **Атини**, неговане су специфичне друштвене вредности. Друштвене околности утицале су на то да су се у Спарти нарочито цениле војничке способности и вештине и неке посебне црте личности (снага, издржљивост, лукавство и друго), а у демократској Атини, где се неговала наука и филозофија, ценило се говорништво, писменост, музика и друге културне вредности и остварења.

У **феудалном друштву**, у коме су биле наглашене друштвене разлике, и вредновање је имало посебно наглашену селективну улогу. Веома строгим испитима, код пријема ученика и калфи, еснафи и цехови су желели да онемогуће нагло ширење појединих заната и тако обезбеде високу коњунктуру и повољнију цену својих услуга. Поред ограниченог броја ученика, плаћања посебних накнада мајсторима за обучавање, у служби оштре селекције били су и веома строги крит-

еријуми који су претходили проглашењу калфи за мајсторе. Ови испити су се, као посебни облици вредновања степена оспособљености за самостално обављање појединих заната, састојали и од практичног дела - израде узорка одређеног предмета, а рад је процењивао већи број испитивача.

У средњовековним црквеним школама се први пут сусреће испит као облик вредновања знања ученика и студената. Усмено испитивање се први пут помиње на Универзитету у Болоњи 1219. године; на Сорбони су кандидати крајем 18. века бранили своје тезе на усменим испитима у складу са захтевима формалне логике. Писмени испит као посебна техника вредновања је примењен на Тринити колеџу у Кембриџу 1702. године. Касније су ову форму проверавања знања прихватиле и друге школе.

Дефиниција вредновања са аспектa нивоа развијености и људског искуства и знања

Карактер и начин вредновања су, према томе, повезани са *владајућим системом друштвених вредности*, са васпитно-образовним циљевима и задацима, са одређеном концепцијом школе, методом, облицима и средствима организације васпитно-образовне делатности па је с њима повезана и концепција система вредновања реализације постављених циљева и васпитно-образовних задатака.

У схоластичким школама је ауторитарни метод предавања био веома карактеристичан. Овакав метод рада произлазио је из смисла и схватања суштине наставе и образовања и њихове вредносне основе. У време веома наглашене доминације цркве и њених вредносних категорија, када је религија била основа схоластичке наставе, разумљиво је што је ауторитарни метод предавачке наставе и учења напамет црквених догми био толико прихваћен и имао снажан утицај и на одговарајући начин вредновања рада ученика. Сматрало се да је ученик савладао одређено градиво само ако је знао дословно да понови коришћене писане и усмене изворе. У овом периоду није се очекивала нити је вреднована иницијатива, оригиналност; напротив, свако скретање у одговарању од задатог текста сматрало се као недопустиво и погрешно.

Овакав метод учења напамет задржао се веома дуго у појединим земљама (Енглеска, САД и другим), све до средине 19. века. Метод рада је био такав да наставник чита текст наглас, а ученици га дословно запамћују што је спречавало самоиницијативу и оригиналност ученика. Оваквој концепцији наставе одговарало је и вредновање знања као верне репродукције чињеница

без икаквог стваралачког односа ученика у процесу рада и учења.